

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ
З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ» МОЗ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»

**Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції
з міжнародною участю, присвяченої пам'яті ректора, члена-
кореспондента НАМН України, професора Леоніда Якимовича Ковальчука**

**«РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»
У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ
ОСВІТІ УКРАЇНИ»**

**(з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України
за допомогою відеоконференц-зв'язку)**

**21-22 травня 2015 року
м. Тернопіль**

Тернопіль
ТДМУ
«Укрмедкнига»
2015

НОВІТНІ ПІДХОДИ ТА СУЧАСНІ МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ (ПРОВІЗОРІВ) НА КЛІНІЧНИХ КАФЕДРАХ

БІОЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ

*М.А. Андрейчин, Н.А. Васильєва, В.С. Копча, О.Л. Івахів, І.С. Іщук, В.О. Качор,
Н.А. Ничик, Н.Г. Завіднюк, Н.Ю. Вишневська*

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

За останні 20 років в Україні склались умови, які збільшують актуальність біоетичних і духовних засад клінічної інсектології [1, 2].

Попри різні історичні колізії, клінічна медицина завжди керувалась принципом гуманізму. В Україні у XX сторіччі світогляд лікаря формувався на засадах медичної етики і деонтології. Низку філософських праць, які вирізняються оригінальністю думок, на цю тему опублікував видатний інфекціоніст О.Ф. Білібін [3]. Про обов'язок лікаря-інфекціоніста, героїчні вчинки в медицині та лікарську колеґальність немало написав відомий київський професор Б.Л. Угрюмов [4]. Необхідно зазначити, що, крім спільних рис, медична етика і деонтологія різних спеціальностей має свої відмінності. Професії інфекціоніста притаманні клінічні й епідеміологічні особливості, що обумовлені заразною суттю інфекційної хвороби. Інфекційний хворий страждає не тільки у зв'язку з перспективою втрати здоров'я, але й усвідомленням того, що в його організмі живе і навіть множить паразит і що він може передатись рідним й близьким. Налагодити потрібне спілкування лікаря з таким хворим допомагає емпатія, що означає співпереживання або таке відчуття іншої особи, яке сприяє порозумінню [5].

Біоетичні проблеми, зв'язані з будь-якою інфекцією, мають низку клінічних і соціальних аспектів. Вони часто пов'язані зі стигмовими взаєминами хворих і навколишніх

людей. Це добре видно на прикладі ВІЛ-інфікованих, які можуть зазнавати дискримінації та остракізму, їм іноді відмовляють у наданні медичної допомоги. З іншого боку, поширення ВІЛ-інфекції поглиблює демографічну і економічну, потребує масштабної протидії з боку державних, громадських і релігійних організацій.

Оптимізація викладання біоетичних аспектів боротьби з інфекційними хворобами сприятиме поліпшенню підготовки лікарів.

Література

1. Сенюта І. Біоетичне законодавство України: перспективи становлення та розвитку / І. Сенюта // Вісник Львівського університету. – Серія юридична. – Львів, 2006. – Вип. 42. – С. 42-49.
2. Кулініченко В. Філософсько-світоглядні засади біоетики / В. Кулініченко // Практична філософія. – 2000. – № 3. – С. 37-43.
3. О клиническом мышлении : (филос.-деонтол. очерк) / А. Ф. Билибин, Г. И. Царегородцев // АМН СССР. – Л. : Медицина, Ленингр. отд-ние, 1973. – 168 с.
4. Угрюмов Б.Л. О врачебном долге / Б.Л. Угрюмов // – К. : Здоров'я, 1987. – 104 с.
5. Основні принципи сучасної біоетики – <http://znc.com.ua/ukr/publ/periodic/shpp/2005/1/p152.php>

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ПРОПЕДЕВТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 1, ОСНОВ БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ

Т.В. Ащеулова, О.М. Ковальова, Н.А. Сафаргаліна-Корнілова, Н.М. Герасимчук

Харківський національний медичний університет

Вступ. Для якісної професійної підготовки висококваліфікованих лікарів у нових соціально-економічних умовах на перший план виходить особистість студента, здатність його до самостійності прийняття рішень і доведення їх до виконання, тобто освіта стає особистісно-орієнтованою. Сьогодні основні методичні інновації у вищій школі пов'язані із застосуванням інтерактивних методів навчання (ІМН), основаних на принципах взаємодії, активності студентів, опорі на колективний досвід, обов'язково зворотного зв'язку. Студенти легше розуміють і запам'ятовують матеріал, який вони вивчали шляхом активного залучення до навчального процесу.

Мета дослідження. Оцінити досвід використання ІМН на кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини № 1, основ біоетики та біобезпеки.

Залежно від характеру взаємодії викладача та студентів розрізняють три форми методів навчання: пасивні, активні та інтерактивні, кожен з яких має свої особливості.

При *пасивній формі* навчання викладач є основною дійовою особою, що керує ходом заняття, а студенти висту-

пають у ролі пасивних слухачів, підпорядкованих директивам викладача. З точки зору сучасних педагогічних технологій та ефективності засвоєння студентами навчального матеріалу, пасивні форми малоефективні, але для викладача – відносно легка підготовка до заняття, можливість викладу великого обсягу навчального матеріалу за обмеженого часу заняття.

Активна форма навчання передбачає взаємодію викладача і студентів на рівних правах, тому студенти тут не пасивні слухачі, а активні учасники навчального процесу. На відміну від активних методів *інтерактивні форми* – це діалогове навчання шляхом взаємодії між студентом і викладачем, між самими студентами, які виконують конкретні цілі та завдання. Ці форми орієнтовані на більш широку взаємодію студентів не тільки з викладачем, але й один з одним, на домінування активності студентів у процесі навчання; роль викладача зводиться до напрямку діяльності студентів на досягнення цілей заняття.

Завдані ІМН: мотивація студентів до досліджуваної проблеми; самостійний пошук шляхів та варіантів вирішення

поставленої задачі; взаємодії між студентами, прояв терпимості до будь-якої точки зору; формування у студентів власної думки, життєвих і професійних навичок.

Основою переваги ІМН є наближення процесу навчання до реальної практичної діяльності майбутніх фахівців. Інтерактивні методи сприяють оптимізації навчального процесу, допомагають студентам навчитися вирішувати проблеми, правильно формулювати власну думку; аналізувати отриману інформацію; дискутувати, відстоювати свою точку зору; бути більш впевненими та незалежними.

На кафедрі пропедевтики внутрішньої медицини №1, ОББ під час викладання дисциплін «Пропедевтика внутрішньої медицини», «Догляд за хворими», «Сестринська практика», «Деонтологія в медицині», «Основи біоетики та біобезпеки» використовуються наступні форми ІМН: ділові ігри, рольові ігри, кейс-метод, ПОПС-формула, проведення студентських конференцій, олімпіад.

Ділова гра – це моделювання умов і відносин професійної діяльності, що характерні для даного виду практики. Їх специфіка полягає в тому, що процес навчання максимально наближається до реальної практичної діяльності, яка активізує отримані теоретичні знання, переводить їх у практичну діяльність. Ділові ігри направлені на формування навичок налагоджування і підтримку спілкування, висловлювання своєї думки і ставлення до різних питань, сприяє розвитку творчої діяльності.

Рольова гра – це розігрування її учасниками ситуації заздалегідь розподіленими ролями з метою оволодіння певними поведінковими та емоційними якостями професійної ситуації; проводиться в невеликих групах (по 3-4 чол.). Використання рольових ігор дозволяє зробити заняття більш різноманітними, студенти спілкуються в парах або в групах, що дає їм можливість проявити самостійність, реалізувати комунікативні вміння та мовленнєві навички.

Мета *кейс-методу* (метод конкретних ситуацій дозволяє спільними зусиллями групи студентів проаналізувати ситуацію (case), що виникає при конкретному положенні справ. Використання цієї технології дозволяє організувати самостійну роботу студентів, роблячи її цікавою та ефективною, що дає можливість виробити у студентів стійкий навик вирішення практичних задач.

Для перевірки домашнього завдання, закріплення вивченого матеріалу застосовується методика «*ПОПС-формула*»: при вирішенні ситуаційних завдань студент повинен не тільки

дати правильну відповідь, але обґрунтувати і аргументувати її фактами по типу «*Я вважаю ... тому, що ..., наприклад ..., тому...*».

Студентська конференція є однією з форм інтерактивного навчання, яка передбачає активну взаємодію між студентом і викладачем, між самими студентами, що спрямована на підготовку доповіді та публічний виступ на конференції, вміння вести діалог, відповідати на запитання.

Висновки. Аналіз досвіду використання ІМН дозволив зробити наступні висновки:

1. Використання ІМН дозволяє в процесі навчання знімати нервову навантаженість студентів, дає можливість змінювати форми їх діяльності, переключати увагу на вузлові питання теми занять; сприяє розвитку комунікативних навичок майбутнього фахівця.

2. Ефективність різних форм ІМН незалежно від дисциплін була неоднаковою. Виявлено достовірне розходження в ефективності використання ІМН в прямій залежності від базової та теоретичної підготовки студентів, їх психофізіологічних можливостей і особистих якостей, взаємовідносин і психологічного клімату в колективі.

3. У групах студентів з достатньою базовою і теоретичною підготовкою та високою професійною мотивацією в процесі навчання з використанням ІМН серед студентів відзначалася підвищена ініціатива та здорова конкуренція. У цих групах найбільш ефективні – ділові та рольові ігри, участь у студентських конференціях.

4. У групах студентів із середньою і недостатньою базовою та теоретичною підготовкою, професійною мотивацією відзначалася активність студентів при використанні кейс-метода і «*ПОПС-формула*», тоді як ділові та рольові ігри викликали у них психологічну напругу і деяку пасивність.

Література

1. Богданова, І. М. Використання інтерактивних технологій у підготовці майбутніх соціальних працівників // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – Педагогічні науки. – 2011. – № 11. – С. 15–20.

2. Козина, І. Case-study: некоторые методические проблемы / И. Козина // Рубеж, 1997. – № 10-11. – С. 177-189.

3. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / НАПН України, Педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.

ПЕРШІ ПІДСУМКИ НОВОГО РЕЖИМУ ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ 5-ГО КУРСУ

О.М. Барна, Г.Д. Кіржнер, С.С. Левенець, О.Ю. Комашко, О.О.Шемета
Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця

Теза про важливість практичного навчання майбутнього лікаря не є новою, як і те, що реальна підготовка студентів-медиків не завжди відповідає ані їх бажанням, ані реальним потребам. У весняному семестрі 2014/2015 учбового року вперше реалізовано спробу змінити цю ситуацію на краще через проведення виробничої практики студентів 5-го курсу протягом семестру. Перший цикл даної практики триває, але про деякі спостереження та результати можна говорити вже зараз.

Ми розподілили ці результати на декілька груп: ті, що стосуються студентів, ті, що стосуються викладачів, та ті, що стосуються лікувальних закладів-баз практики та, безпосередньо – практичних лікарів.

Щодо студентів, то згідно опитування, яке проведено нашою кафедрою, 85 % студентів задоволені ходом практики.

Основним їх зауваженням є її короткотривалість (аналогічна практика в університетах Європи триває майже вчетверо довше). Викладачі кафедри зі свого боку спостерігають, що студенти 5-го курсу недостатньо добре спілкуються з пацієнтами та, зазвичай, не вміють повноцінно користуватись сучасним медичним обладнанням.

Основна проблема, на яку вказують самі викладачі кафедри, – це неможливість самостійно разом зі студентом обстежувати та лікувати пацієнта (всі бази практики не є підрозділами університету).

Під час співпраці з лікувальними закладами виникли одразу декілька проблем: студенти не мають приміщень для переодягання, місць для харчування впродовж дня. Керівництво лікувальних закладів не завжди достатньо мотивоване